

ΑΛΦΟΝΣΟΣ ΔΩΔΕ

~~~~~*~~~~~

Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, τοῦ ὁποίου τὸ μυθιστόρημα *Φρομὸν καὶ Ρισιέρ* ἐξέλεξεν ἡ *Ἔστια* πρὸς δημοσίευσιν, εἶνε ἐν τῶν δημοτικωτέρων ὀνομάτων τῆς συγχρόνου γαλλικῆς λογοτεχνίας. Ἀφ' οὗτου τὸ μυθιστόρημα ἔπαυσε νὰ εἶνε συρραφὴ κοινῶν τόπων καὶ ἀπιθάνων περιπετειῶν, προσωρισμένον νὰ χρησιμεύῃ ὡς ἀκόνιον τῆς περιεργείας ἀψιφόρων ἀναγνωστῶν, ἔλαθε δὲ τὸν τύπον κοινωνικῆς μελέτης, ψυχολογικῆς ἀναλύσεως, πιστῆς ἐξεικονίσεως τοῦ βίου, ἐκ τῆς πολυκρίθμου φάλαγγος τῶν μυστῶν αὐτοῦ ἐχωρίσθη ἐπίλεκτος ὁμάς, λαμπρὰ πλειάς, ἧς ἡ πρωτότυπος καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα, ὑπὸ τὸ λαμπρὸν ἔνδυμα ἀκριβολόγου, στιλπνοῦ καὶ μέτριου τριχαπτοειδοῦς λεπτότητος ἢ ἀμέμπτως εὐμελοῦς εὐρωστίας ἐπιτεχνημένου ὕφους, ἐπέβαλε καὶ κατέστησεν αὐτὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλολογικὸν ἔργον, τὸ τέρπον τὸν σύγχρονον ἀναγνώστην.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην τῶν μυθιστοριογράφων ἀνήκει καὶ ὁ Ἀλφόνσος Δωδέ, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ αἶσθημα τῆς αὐστηρᾶς πραγματικῆς ἀντιλήψεως τῶν εἰκότων τοῦ βίου, τῶν χαρακτηριστῶν, καὶ τῶν συναισθημάτων τῶν ταρασσόντων τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, συγκιροῦται ὑπὸ ἡδυτάτης ποιητικῆς ῥοπῆς, περικαλυπτούσης δι' αἰθερίου καὶ λεπτοῦφοῦς τινος πέπλου — ὅστις ἐπιτρέπει τὰς ὀπτικὰς ἀπάτας καὶ τὴν βαυκαλιζούσαν βέμβην — τὴν γυμνότητα τῶν καλλιτεχνικῶν αὐτοῦ προτύπων, τὴν ὁποίαν ὁ Φλωβέρ ἐπιδεικνύει ἡμῖν μετ' ἀριστοκρατικῆς σεμνοπρεπειᾶς καὶ ἀπογοητεύσεως, ὁ Ζολᾶ δὲ μετ' ἐπιμόνου τινὸς σκληρότητος, ἐξοκειλοῦσης πολλᾶκις εἰς βαναυσότητα καὶ συγχεομένης, ἀδικῶς ἴσως, πρὸς τὰς φιλοσάρχους ἐπιτηδεύσεις ἄλλων συγγραφέων, ἔργον ἐχόντων ν' ἀποτεινῶνται πρὸς τὰς αἰσθήσεις μᾶλλον ἢ πρὸς τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου.

Ὁ Σαιντ-Μπέβ, ὁ μέγας Γάλλος κριτικὸς, λέγει πού ὅτι «ἐν ἐκάστῳ συγγραφεὶ ὑπάρχει ποιητής, ὅστις ἀπέθανε νέος καὶ τοῦ ὁποίου ἐπέζησεν ὁ ἄνθρωπος». Ἐν τῷ Δωδέ, ὅστις τὸ φιλολογικὸν αὐτοῦ στάδιον ἐνεκαίνισε διὰ τῆς ἐκδόσεως τόμου στίχων, ἀναφερομένων καὶ νῦν ἔτι ὡς προτύπων ἀνθηρότητος αἰσθήματος, τρυφερᾶς χάριτος καὶ πλαστικῆς εὐρυθυμίας, ὁ ποιητῆς δὲν ἀπέθανε. Σὺν τῷ χρόνῳ μετεμορφώθη εἰς λεπτόν ἐρευνητὴν καὶ ἀνατόμον τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, διασώζοντα ὅμως τὸ μυστήριον τοῦ ποιητικοῦ θελήτηρου, δι' οὗ ἀπολειπίνεται ὅτι ἔχει πολὺ τραχὺ ἢ πραγματικότητος, ἢ συγκίνησις γλυκαίνει τὴν σφοδρότητα τῶν ἐντυπώ-

σεων καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ ζοφεροῦ ὀρίζοντος, τὸν ὁποῖον ἀποκαλύπτει ἐνώπιον ἡμῶν ὁ πιστὸς τοῦ βίου ζωγράφος, διανοίγεται ὡς ἐλπίς καὶ ὡς ἡ μακρινὴ τοῦ ἰδανικοῦ λάμψις, γαλανὴ ταινία οὐρανοῦ.

Ὁ Δωδέ εἶνε συγγραφεὺς πλήρης χάριτος, διηγεῖται δὲ θαυμασίως. Θέλγει, διότι εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ θέτει ὅλην του τὴν καρδίαν. Συμπαθεῖ καὶ συμπονεῖ πρὸς τοὺς ἥρωάς του, τὸ ὄμμα δὲ τοῦ ἀναγνώστου ὑγραίνει συχνὰ τὸ δάκρυ, διότι βλέπει αὐτὸ νὰ μαρμαίρῃ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ συγγραφέως. Τὰ ἔργα τοῦ Δωδέ ἀποπνεύουσιν, ὅπως ὀλόκληρος ἡ σύγχρονος φιλολογία ἐν Γαλλίᾳ, βαθειᾶν τινὰ ἀπογοήτευσιν καὶ ἀπαισιοδοξίαν, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς δὲν διατηρεῖ ἐν μέσῳ τοῦ πικροῦ τούτου αἰσθήματος τὴν στωικὴν ἀπάθειαν, τὴν χαρακτηρίζουσιν ἄλλους μυθιστοριογράφους. Αἰσθάνεται ὅλον τὸ ἄχθος τῆς ψυχικῆς ταύτης καταστάσεως καὶ ἡ συγκίνησις ἦν ἐμπνεΐει, καίτοι ὀδυνηρά, καταλείπει γλυκύτητα τινα, τὴν ὁποίαν δὲν παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς οὔτε τοῦ Φλωβέρ, οὔτε τοῦ Γογκούρ, οὔτε τοῦ Ζολᾶ, οὔτε τοῦ Γκὺ δὲ Μωπασσάν αἱ σελίδες. Παρὰ τὸ χρυσοσυρικτὸν τοῦ ὕφους τόρευμα διατηρεῖ μαγευτικὴν ἀφέλειαν καὶ φυσικότητα, διακρίνει δ' αὐτὸν πρωιοτυπία καὶ ζωηρότης, πλήρης χάριτος.

Ὁ βίος τοῦ Δωδέ εἶνε ἄπλοῦς καὶ δὲν ἔχει τίποτε τὸ μυθιστορικόν. Εἰς τὸ ἄθρον μυθιστορημάτων Ὁ Τσοσίλης (*Le petit Chose*), τὸ ὁποῖον εἶνε ὠρκαία αὐτοβιογραφία τοῦ συγγραφέως, ὁ Δωδέ λέγει: «Ἐγεννήθην τὴν 13 Μαΐου 1840, εἰς τινὰ πόλιν τοῦ Λαγκεδόκ, εἰς τὴν ὁποίαν ὅπως εἰς ὅλας τὰς μεσημβρινὰς πόλεις ὑπάρχει πολὺς ἥλιος, ὄχι ὀλίγη σκόνη, μοναστήριον καρμηλιτιστῶν καὶ δύο ἢ τρία βωμακικὰ μνημεῖα». Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ἄπλοῦς βιομήχανος.

Ἐλθὼν εἰς Παρισίους, ἀφοῦ ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς του, διήλθεν ἡμέρας σκληρῶν δοκιμασιῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διηγούνται ὅτι ὁ Δωδέ, ὅστις εἶχε δημοσιεύσει ἤδη τόμον στίχων, ζήτησεν τινὰ καὶ διηγήματα, εἶχε καταστήσει εἰς τοιαύτην ἐνδειαν, ὥστε ἔφερε νὰ ἐνεχυριάσῃ εἰς τινὰ παλαιοπώλην μικρὰν χαλκίνην προτομὴν του, φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ φίλου αὐτοῦ καλλιτέχνη. Ἡ προτομὴ ἐξεικόνιζε τὸν Δωδέ μὲ τὴν μακρὰν αὐτοῦ κόμην. Ὁ παλαιοπώλης εὗρεν ὅτι ἡ προτομὴ ὠμοιάζεν ὀλίγον πρὸς τὸν πελάτην του καὶ ἠθέλησε νὰ μάρη ποῖον περιστάνει :

— Εἶνε ἡ προτομὴ τοῦ Βαλζάκ εἰς παιδικὴν ἡλικίαν, ἀπήντησεν ὁ Δωδέ.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν *Ἐξορίστων βασιλέων*

καὶ τῆς Σαπφῶς δὲν ἤξευρεν ἴσως τότε ὅτι ἐξέφερε γνῶμην, τὴν ὅποιαν ἀργότερον ἐπισήμως ἐμέλλε νὰ διατυπώσῃ, ἢ κριτικῇ.

* Ἄλλ' ὁ Δωδὲ δὲν ἐβράδυνε νὰ εὕρῃ τὸν Μακίηναν του. Ὁ δοῦξ τοῦ Μορνῦ προσέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ὡς γραμματεὺς δὲ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Ναπολέοντος περιῆλθε τὴν Κορσικὴν, τῆς Σαρδηνίαν, ὅπου κατόκησεν ἐντὸς φάρου, ἐκείνου ὃν περιέγραψε τόσον γραφικῶς εἰς τὰς Ἐπιστολάς ἀπὸ τοῦ μύλου μου, τὴν Ἀλγερίαν, ὅπου οἱ Ἄραβες ὑπεδέχθησαν αὐτὸν φιλοφρόνως, χάρις εἰς τὰς συστάσεις τὰς ὁποίας ἔφερε μεθ' ἐαυτοῦ. Ὁ Δωδὲ κατὰ τὰ ταξειδία ταῦτα ἔζη, ἐβλεπεν, ἐμάνθανε καὶ ἀπεθησαύριζε πολυτίμους ἐντυπώσεις ἐπὶ μικρῶν σημειωματαρίων, ἐκ τῶν ὁποίων βραδύτερον ἐγράψασαν ἔργα ἐξοχα, ἐπλάσθησαν ζωντανοὶ τύποι, ἐξῆλθον θαυμασταὶ σελίδες. Ἡ φήμη ἄλλως, ἢ φήμη ἐκείνη, ἢ ὁποία κατ' εὐφῶν ἔκφρασιν « ἐξοφλεῖται εἰς μετρητὰ », ταχέως παρέλαβε τὸ ὄνομά του, τάσσουσα αὐτὸ μεταξὺ τῶν πρώτων συγγραμμάτων συγγραφέων.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἡρώων τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ δὲν εἶνε πρόσωπα ἰδανικά. Εἶνε τύποι ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἀντιγεγραμμένοι. Βεβαίως ὁ μυθιστοριογράφος συμπυκνώνει, συστηματοποιεῖ τοὺς χαρακτῆρας, τοὺς ὁποίους δανείζεται ἐκ τῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ τὰ οὐσιώδη αὐτῶν διακριτικὰ δὲν ἀλλοιοῦνται. Ὁ συγγραφεὺς τηρεῖ ταῦτα εἰς τὰς σημειώσεις του, ὅπως ὁ ζωγράφος τηρεῖ ἐπὶ τοῦ λευκώματός του τὰς γραμμὰς, τὰ σχήματα, τὰ σκιαγραφήματα, ἅτινα ἀντιγράφει ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐν τῷ μέλλοντι θ' ἀποτελεσθῆ μέγας πίναξ, ὁλόκληρος καλλιτεχνικὴ σύνθεσις.

Εἰς τὴν συνήθειαν τοῦ Δωδέ, ὅπως γράφῃ ἰδιαίτερος τὴν ἱστορίαν ἐκάστου βιβλίου του, εἰσαγῆ ἡμᾶς εἰς τὰ παρασκήνια τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, ὀφείλομεν περιέργους λεπτομερείας περὶ τοῦ *Φρομὸν καὶ Ρισλερ*, τοῦ ἔργου τὸ ὅποιον ἐμέλλει νὰ δημοσιευθῆ εἰς τὰς στήλας τῆς Ἐστίας.

« Διηγούμενος (λέγει) μεγαλοφώνως τὸ βιβλίον μου, κατὰ τὴν μανίαν, ἣτις με καταλαμβάνει, ὅταν πλάττω αὐτὸ ἐνδιαθέτως, ἕκαμα λόγον εἰς τὸν ζωγράφον καὶ σχεδιαστὴν Ἀνδρέαν Γκίλλ, ὅστις ἦτο ὑπὸ πάσαν ἐποψίν καλλιτέχνης, περὶ τῆς μικρᾶς Δελοβέλλ, ὅπως εἶχα ἀρχίσει νὰ τὴν ἐξεικονίζω· ὁ φίλος μου μὲ ἀνήγγειλεν ὅτι εἰς ἐν τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Δίκενς, ὁ *Κοινὸς Φίλος*, τὸ ὅποιον παντελῶς ἠγνόουν, εὕρισκετο ἀκριβῶς· ὁ αὐτὸς τύπος καχεκτικῆς νεάνιδος, ἐνδύουσης πλαγγόνος, τὸν ὅποιον ὁ μέγας Ἀγγλὸς μυθιστοριογράφος εἶχεν ἀποδώ-

σει μετὰ τῆς βαθείας ἐκείνης πρὸς τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς δυστυχεῖς ἀγάπης του. Τοῦτο μὲ ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν ποσάκις μὲ συνέκριναν πρὸς τὸν Δίκενς, εἰς ἀπώτατον ἀκόμη χρόνον, καθ' ὃν δὲν τὸν εἶχον ἀναγνώσει, πολὺ προτοῦ φίλος, ἐπανελθὼν ἐξ Ἀγγλίας, μὲ ὑποδείξῃ τὴν συμπάθειαν τοῦ Κόππερφηλδ πρὸς τὸν Τοσοῦλην. Συγγραφεὺς, γράφων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ κατὰ τὴν συνείδησίν του, δὲν ἔχει ν' ἀπαντήσῃ εἰς τοῦτο τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ὅτι ὑπάρχουν πνευματικαὶ τινες συγγένειαι, διὰ τὰς ὁποίας δὲν εὐθυσόμεθα κἄν, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης δημιουργίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν μυθιστοριογράφων, ἡ φύσις ἐξ ἀπροσεξίας πιθανὸν ἐσύγχισε τὰ διάφορα εἶδη τῆς ζῆμης. Ἐχω εἰς τὴν καρδίαν τὴν αὐτὴν ἀγάπην τοῦ Δίκενς πρὸς τοὺς ἀποκλήρους τῆς τύχης καὶ τοὺς πτωχοὺς, πρὸς τὰ παιδία τὰ ζῶντα ἐν μέσῳ τῶν στερήσεων τῶν μεγάλων πόλεων· ὅπως καὶ αὐτοῦ ἢ εἰς τὸν βίον εἰσοδός μου ὑπῆρξε θλιβερωτάτη· εἰς ἡλικίαν δέκα ἐξ ἐτῶν ἤμην ἠναγκασμένος νὰ κερδίζω μόνος τὸ ψωμί μου· εἰς τοῦτο νομίζω ὅτι συνίσταται ὅλη ἡ ὁμοιότης μας».

Εἰς τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ *Φρομὸν καὶ Ρισλερ* κεφάλαιον διηγεῖται ὁ Δωδὲ ἐπιχαρίτως τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐργάζεται, τὴν μέθοδον καθ' ἣν συνθέτει τὰ βιβλία αὐτοῦ. Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μάθῃ κανεὶς πῶς γράφονται τόσα ἀριστουργήματα, πῶς γεννῶνται τόσαι σελίδες συγκινητικαὶ, ποιητικαὶ, εὐθυμοί, πικραὶ, πλήρεις φωτεινῆς ἢ πενθίμου ποιήσεως, ἀλλὰ φρίσσουσαι πάντοτε ἐκ ζωῆς καὶ πραγματικότητος.

« Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἀφηγοῦμαι τὰ βιβλία μου, περὶ τῆς ὠμίλου ἀνωτέρω, ἀποτελεῖ παρ' ἐμοὶ μέθοδον ἐργασίας. Ἐξηγῶν τὸ ἔργον μου εἰς τοὺς ἄλλους, διευκρινίζω τὸ θέμα μου, ἐμβαπτίζομαι εἰς αὐτό, δοκιμάζω ἐπὶ τοῦ ἀκροατοῦ τὰ τεμάχια τὰ προωρισμένα νὰ ἐμποιήσωσιν αἰσθησιν, ἢ ἀνάλυσις δὲ με ἄγει εἰς ἐκπλήξεις, εἰς ἀνακκλύψεις, τὰς ὁποίας διατηρῶ πάσας, χάρις εἰς τὴν ἐξαιρετον μνήμην μου. Δυστυχία εἰς τὸν ἐπισκέπτην, ὅστις μὲ διακόπτει ἐν μέσῳ τοῦ δημιουργικοῦ πυρετοῦ μου Ἐξακολουθῶ ἀμειλίχτως ἐνώπιόν του, ὁμιλῶν ἀντὶ νὰ γράφω, συνδέων κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον καλῶς, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ ἐννοήσῃ ταῦτα, τὰ διάφορα τοῦ μυθιστορηματός μου μέρη, καὶ παρὰ τὴν ἀνίαν, τὴν καταφανῆ ἀπροσεξίαν τῶν βλεμμάτων, ἅτινα προσπαθοῦσι ν' ἀποφύγωσι τὴν θαυμάσιαν αὐτοσχεδίασιν, πλάττω τὸ κεφάλαιόν μου, τὸ ἀναπτύσσω προφορικῶς. Ἐν Παρισίοις, εἰς τὸ γραφεῖόν μου, εἰς τὴν ἐξοχὴν, κατὰ τοὺς περιπάτους ἢ τὰς θαλασσίας ἐκδρομάς μου, ἐκούρασκα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολλοὺς συντρόφους, οἱ ὁποῖοι οὐδ' ὑπωπτεύοντο κἄν τὴν βωβὴν ταύτην συνεργασίαν. Ἀλλὰ τὰς ἐπαναλήψεις

τῆς προφορικῆς ταύτης ἐργασίας ὑπέστη πλειότερον παντός ἄλλου ἢ σύζυγός μου. «Τί λέγεις, ἂν ἀπέθνησκε ἡ Σιδωνία; . . . ἂν ἐζήτῃ ὁ Ρίσερ; . . . Τί πρέπει ν' ἀπαντήσῃ ἡ Δελοβέλ ἢ ὁ Φράντζ ἢ ἡ Κλαίρη εἰς αὐτήν τὴν περίστασιν;» Καὶ ταῦτα ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ, εἰς πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμήν, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ, ἐφ' ἀμάξης, ὅταν ἐπηγαίναμεν εἰς τὸ θέατρον, ὅταν ἐπανηρχόμεθα ἐξ ἐσπερίδος, κατὰ τὰς μακρὰς ἀμαξοδρομίας ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς κοιμημένης πόλεως. Δυστυχεῖς γυναικες τῶν καλλιτεχνῶν! Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ ἰδική μου εἶνε τόσο καλλιτέχνις καὶ αὐτὴ, ἔλαβε τόσον μέρος εἰς πᾶν ὅ,τι ἔγραψα! Οὔτε μία σελίς μου τὴν ὑποίαν δὲν ἐπανεῖδε, τὴν ὑποίαν δὲν ἐπεθεώρησε, ἐπὶ τῆς ὁποίας δὲν ἔριψε τὴν λεπτὴν χρυσοκίανον ἄμμον της. Καὶ εἶνε τόσο μετριόφρων, τόσο ἀφελής, τόσο ὀλίγον λογιστάτη!»

Ἐξ ὧν καὶ ὁ Ρίσερ ἐδημοσιεύθη κατ' ἀρχὰς ἐν ἐπιφυλλίδι παρισινῆς ἐφημερίδος, ἐκδοθεὶς δ' ἔπειτα εἰς τόμον ἔγεινεν ἀνάρπαστος, βραβευθεὶς καὶ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Περὶ τῆς δημοτικότητος τοῦ μυθιστορήματος τούτου διηγεῖται αὐτὸς ὁ Δωδὲ ἀνέκδοτον χαρακτηριστικόν. Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Nabab* καὶ τοῦ *Tartarin* δὲν ἦτο ἀκόμη ὁ εὐνοούμενος τοῦ δημοσίου, μικρὸς ὀμιλος λογίων, ἠνωμένων ἐν τῷ σεβασμῷ καὶ τῷ ἔρωτι τῶν γραμμάτων, ἀληθινῶν φίλων, συνηθοῖζετο ἐκάστην Κυριακὴν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φλωβέρ, τοῦ πατρὸς τοῦ συγχρόνου «ρεαλιστικοῦ» μυθιστορήματος. Ὁ Φλωβέρ, ὁ Ζολά, οἱ δύο Γογκοῦρ, ὁ Τουργκένιεφ καὶ ὁ Δωδὲ ἐγευματίζον ἐκεῖ συγχάκις. Τὸ γεῦμα τοῦτο ἐκάλουν εὐθύμως «τὸ γεῦμα τῶν ἀποτυχημένων συγγραφέων», αὐτοὶ τῶν ὁποίων τὰ ἔργα ἐμελλον μετ' ὀλίγα ἔτη νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰς χεῖρας ὄλων.

Ἐξ ὧν καὶ ὁ Φλωβέρ (λέγει ὁ Δωδὲ) ὑφίστατο τὴν μελαγχολίαν τῶν παρελθουσῶν ἐπιτυχιῶν του κενωθεισῶν μέχρι πυθμένος, μέχρι τῶν μομφῶν τῆς κριτικῆς, ἧτις παρέπεμπεν αὐτὸν διαρκῶς εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον του, τὴν *Kyriar Mporar* δὲ ἔθετεν ὡς ἐνδοξον ἐμπόδιον τῶν νεωτέρων ἐργῶν του. Ὁ Γογκοῦρ ἐφαίνετο κουρασμένος, ἐξηνητλημένος ἐξ ἐργασίας, ἐξ ἧς ἐμελλε νὰ ὠφελῆθῃ ὀλόκληρος ἡ νεωτέρα γενεὰ καὶ ἡ ὁποία ἐνόμιζεν ὅτι ἐμελλεν αὐτόν, τὸν ἀρχηγέτην, νὰ τὸν ἀφήσῃ ἄγνωστον. Αἰφνιδίως ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ ἦμην ὁ μόνος, τὸν ὁποῖον ἡ φήμη ἤρχισε νὰ εὐνοῖ ἢ καὶ πολλὰς χιλιάδας ἀντιτύπων, ἡδηγῶν δὲ καὶ σχεδὸν ἐντροπύην διὰ τοῦτο, ἀπέναντι συγγραφέων τοιαύτης ἀξίας. Ἐκάστην Κυριακὴν, ὅταν ἤρχόμην, μετ' ἡρώτων: «Πῶς πηγαίνουν αἱ ἐκδόσεις; . . . Εἰς πόσας ἐφθασες; . . .» Ἐκάστοτε ἔπρεπε ν' ἀνομολογῶ νέαν

ἐκδοσιν καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἤξευρα ποῦ νὰ βάλω τὸν ἑαυτόν μου καὶ τὸν θρίαμβόν μου. «Τὰ ἰδικὰ μας βιβλία βέβαια δὲν θὰ ἔχουν ποτὲ τὴν τύχην αὐτήν», ἔλεγεν ὁ Ζολά».

Ἡ μελαγχολικὴ προφητεία τοῦ συγγραφέως τῆς *Nabab* καὶ τῆς *Γης* δὲν ἐξέπληρώθη, ἀλλὰ τὸ ἀνέκδοτον πιστῶς εἰκονίζει τὸν χαρακτήρα τοῦ Δωδέ. Ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τῆς μετριόφρονος αὐτοῦ, ἧτις γενικῶς εἶνε ἡ ἀρετὴ, ἡ ἰδιόζουσα εἰς τὰ ὑπέροχα πνεύματα.

Φυσικὸν ἐρώτημα εἶνε πῶς εἰς συγγραφέα τόσο μεγάλης ἀξίας δὲν ἠνοιχθῆσαν πρὸ πολλοῦ αἱ πύλαι τῆς Ἀκαδημίας, ὑπὸ τοὺς γηραιούς θόλους τῆς ὁποίας καθιεροῦνται οἱ φιλολογικοὶ τίτλοι, οἱ ἀπονεμόμενοι ὑπὸ τοῦ δημοσίου. Ὁ Δωδὲ τὸ ἀκαδημαϊκὸν χρίσμα ἀπέκρουσεν, διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν. Ἡ Ἀκαδημία, κατ' αὐτόν, κατήνησεν ἀληθῆς ἄσυλον ἀπομάχων, ὅπου διὰ νὰ εἰσέλθῃ τις ἀνάγκη νὰ ἀποβάλλῃ πολὺ ἐκ τῆς ἐλευθερίας του καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἑαυτόν δεσμούς ἀφορήστους εἰς καλλιτέχνην, ἐπιζητοῦντα τὴν ἀλήθειαν πανταχοῦ, ἐν τῇ παρατηρήσει καὶ τῇ ἀποδόσει αὐτῆς. Αὐτὰς τὰς πρὸς τοὺς μέλλοντας συναδέλφους προκαταβολικὰς καὶ ὑποχρεωτικὰς ἐπισκέψεις θεωρεῖ ὁ Δωδὲ ὡς ταπεινωτικὰς διὰ τὸν χαρακτήρα συγγραφέως σεβόμενου ἑαυτόν, εἶδος ἐπαιτείας, εἰς ἣν ὑπερηφάνως ἐδήλωσεν ὅτι οὐδέποτε θὰ ὑποβληθῇ. Ὅταν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἐρίφθη πάλιν εἰς τὸ μέσον ἡ ἰδέα τῆς ὑποψηφιότητος αὐτοῦ, ὁ Δωδὲ ἔγραψε λακωνικῶς: «Δὲν ἐξετέθην ὡς ὑποψήφιος δὲν θὰ ἐκτεθῶ ποτέ μου». Τὴν κατηγορηματικὴν ταύτην ἀρνήσιν κατέστησεν ὀριστικὴν καὶ τελεσιδικίαν τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον ὁ *Abat*. Ὁ Δωδὲ ἐν αὐτῷ ἀπεικόνισε, μετὰ πικρίας καὶ σατυρικῆς εἰρωνίας, ἀπαχθούσης πρὸς τὴν ἰδιοφυίαν αὐτοῦ καὶ μὴ ἀπαντωμένης εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔργον του, σκηναὶς τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ βίου, εἰς τὰς ὁποίας οἱ πλείστοι διέγνωσαν ὠρισμένα πρόσωπα. Ἡ ἀπέχθεια αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν, τὰς ἀπρηχαιωμένας παραδόσεις της, τὰς διατυπώσεις της, ἔλαβεν οὕτω χαρακτήρα σχεδὸν προσωπικόν, ἠῦρνε δὲ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐνδόξου σωματείου χάσμα. Τὸ ἐκούσιον τοῦτο διαζύγιον δὲν θὰ βλάψῃ μὲν τὴν Ἀκαδημίαν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸν Δωδέ. Εἰς τοὺς δημοκρατικούς καιροὺς κατὰ τοὺς ὁποίους ζῶμεν, ἡ πάνδημος ψηφοφορία ἐπικρατεῖ συνήθως τῆς ἐκλεκτικότητος τῶν ὀλίγων καὶ ἡ ἀθανασία δὲν εἶνε προνόμιον ἀποκλειστικόν τῶν φερόντων τὸ πράσινον ἔνδυμα καὶ τὰ ἐκ δάφνης κοσμήματα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ.

ΔΗΜ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ.